

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 699/2562

ธนาคาร ก. โจทก์ นาย ก. กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.พ.พ. มาตรา 172, ป.พ.พ. มาตรา 406, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 24, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 25, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 27, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 91, พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 94

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ภายหลังที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจำเลยที่ 1 แล้ว จึงมิใช้กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเข้าว่าคดีแพ่งอันเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาล ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 25 อีกทั้งการที่จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เงินจากโจทก์ และทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินกับ ก. ภายหลังที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจำเลยที่ 1 แล้ว จึงเป็นการกระทำเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพราะไม่ได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 และ 24 การกู้เงินและการซื้อขายดังกล่าวจึงเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 หนี้ดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว โจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้ไม่อาจนำมาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 27, 91 และมาตรา 94 โจทก์ชอบที่จะฟ้องจำเลยที่ 1 ให้รับผิดชอบโจทก์โดยตรง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 เมื่อการกู้ยืมเงินของจำเลยที่ 1 จากโจทก์ รวมทั้งการซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับ ก. ได้กระทำขึ้นหลังจากจำเลยที่ 1 ถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไว้เด็ดขาดแล้ว การกู้ยืมและการซื้อขายดังกล่าวจึงเป็นนิติกรรมที่ขัดต่อ พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 และ 24 เป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายจึงตกเป็นโมฆะ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 คู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม และถ้าจะต้องคืนทรัพย์สินอันเกิดจากโมฆะกรรมให้นำบทบัญญัติเรื่องลามิควรได้มาใช้บังคับ ดังนั้น จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้กู้จึงต้องรับผิดชอบเงินที่โจทก์จ่ายให้แก่ ก. และชำระหนี้ให้จำเลยที่ 3 ไปแทน ก. ให้แก่โจทก์ทั้งหมด โดย ก. ซึ่งเป็นผู้ได้รับเงินที่โจทก์ชำระส่วนหนึ่งไปเป็นค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและได้รับประโยชน์โดยตรงจากการที่จำเลยที่ 3 ได้รับชำระหนี้และไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้ ต้องร่วมรับผิดชอบในการคืนเงินแก่โจทก์ด้วย จำเลยที่ 2 ในฐานะทายาทโดยธรรมของ ก. ต้องรับผิดชอบเพียงไม่เกินทรัพย์มรดกที่ได้รับ สำหรับจำเลยที่ 3 แม้มีส่วนได้รับเงินจากโจทก์แต่ก็เป็นการได้รับเงินที่จ่ายเพื่อชำระหนี้ให้แก่จำเลยที่ 3 แทน ก. ตามความประสงค์ของจำเลยที่ 1 ไม่ใช่นิติกรรมที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้กระทำให้ขึ้น จึงไม่ตกเป็นโมฆะ ทั้งเป็นการที่จำเลยที่ 3 ได้รับชำระหนี้ที่มีอยู่จริงไว้โดยสุจริต และได้ไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้ ก. ไปแล้ว จำเลยที่ 3 จึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบแก่โจทก์ คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องในส่วนจำเลยที่ 2 และที่ 3 เมื่อโจทก์อุทธรณ์ขอให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 รับผิดชอบฟ้องโจทก์ จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิจารณาให้คืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ส่วนที่เกิน 200 บาท แก่โจทก์ จึงไม่ชอบ

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันหรือแทนกันชดใช้เงิน 3,578,078.36 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงิน 3,327,808.90 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ และให้จำเลยทั้งสามร่วมกันหรือแทนกันชดใช้เงิน 3,281,732.60 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงิน 3,052,191.10 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ หากจำเลยทั้งสามไม่ชำระให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ 77050 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์และหากได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามมาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน จำเลยที่ 1 ขาดนัดยื่นคำให้การ จำเลยที่ 2 ให้การขอให้ยกฟ้อง จำเลยที่ 3 ให้การและแก้ไขคำให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ใช้เงิน 6,830,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับจากวันที่ 25 มิถุนายน 2557 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 และที่ 3 คำขออื่นให้ยก ให้จำเลยที่ 1 ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ กำหนดค่าทนายความ 10,000 บาท ค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 และที่ 3 ให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1 ด้วย ค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสามทั้งสองศาลให้เป็นพับ คืบค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ส่วนที่เกิน 200 บาท แก่โจทก์ นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ในเบื้องต้นว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชน จำกัด ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ จำเลยที่ 2 เป็นทายาทโดยธรรมของนายกิตติศักดิ์ จำเลยที่ 3 เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชน จำกัด ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ จำเลยที่ 1 ถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตามคดีหมายเลขแดงที่ ล.1070/2557 แล้วตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม 2557 แต่หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2557 จำเลยที่ 1 ได้ขอกู้ยืมเงินจากโจทก์เพื่อซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ 77050 พร้อมสิ่งปลูกสร้างจากนายกิตติศักดิ์บุตรของจำเลยที่ 2 โดยในวันที่ 25 มิถุนายน 2557 จำเลยที่ 1 ได้ทำสัญญากู้เงินจากโจทก์ตามคำขอสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อเพื่ออุปโภคและบริโภคส่วนบุคคล เป็นเงินรวม 6,830,000 บาท โจทก์มอบเงินที่กู้ให้แก่จำเลยที่ 1 โดยส่งจ่ายเป็นเช็คเชียร์เช็ค 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งส่งจ่ายมอบให้นายกิตติศักดิ์เป็นค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว จำนวนเงิน 3,327,808.90 บาท อีกฉบับหนึ่งส่งจ่ายมอบให้จำเลยที่ 3 เป็นค่าไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามความประสงค์ของจำเลยที่ 1 จำนวนเงิน 3,052,191.10 บาท จำเลยที่ 3 จึงไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่นายกิตติศักดิ์ทำไว้กับจำเลยที่ 3 แล้วนายกิตติศักดิ์ได้จดทะเบียนโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวให้จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ก็ได้จดทะเบียนจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวไว้กับโจทก์เพื่อเป็นประกันหนี้เงินกู้ดังกล่าวในวันเดียวกัน กรณีเห็นควรวินิจฉัยตามคำแก้ฎีกาของจำเลยที่ 1 ก่อนว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 หรือไม่ เห็นว่า โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ภายหลังที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจำเลยที่ 1 แล้ว จึงมิใช่กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเชื่อว่าคดีแพ่งอันเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาล ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 25 อีกทั้งการที่จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เงินจากโจทก์และทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินกับนายกิตติศักดิ์ภายหลังที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจำเลยที่ 1 แล้ว จึงเป็นการกระทำเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพราะไม่ได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 และ 24 การกู้เงินและการซื้อขายดังกล่าวจึงเป็น

นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแจ้งโดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 หนึ่งดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว โจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้ไม่อาจนำมาขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 27, 91 และมาตรา 94 โจทก์ชอบที่จะฟ้องจำเลยที่ 1 ให้รับผิดชอบโจทก์โดยตรง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 คำแก้ฎีกาของจำเลยที่ 1 ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า โจทก์มีสิทธิขอให้จำเลยทั้งสามคืนเงินกู้ที่นายกิตติศักดิ์และจำเลยที่ 3 ได้รับไปจากโจทก์ในฐานะลามิควรได้หรือไม่ เห็นว่า จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏซึ่งรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 1 กู้ยืมเงินจากโจทก์ครั้งดังกล่าวเพื่อนำไปชำระค่าซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ 77050 พร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวจากนายกิตติศักดิ์ และเนื่องจากนายกิตติศักดิ์ต้องนำเงินที่ได้จากการขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ 1 บางส่วนไปชำระหนี้แก่จำเลยที่ 3 เพื่อไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างนั้น โจทก์จึงได้มอบเงินที่ให้กับดังกล่าวแก่จำเลยที่ 1 โดยชำระค่าไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่จำเลยที่ 3 แทนนายกิตติศักดิ์ และชำระเงินค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างส่วนที่เหลือให้แก่กิตติศักดิ์ไปตามความประสงค์ของจำเลยที่ 1 เพื่อให้กิตติศักดิ์จัดทะเบียนโอนขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวให้ แต่เมื่อการกู้ยืมเงินของจำเลยที่ 1 จากโจทก์ครั้งดังกล่าว รวมทั้งการซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับนายกิตติศักดิ์ได้กระทำขึ้นหลังจากจำเลยที่ 1 ถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ไว้เด็ดขาดแล้ว การกู้ยืมและการซื้อขายดังกล่าวจึงเป็นนิติกรรมที่ขัดต่อพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 และ 24 เป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแจ้งโดยกฎหมายจึงตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 คู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม และถ้าจะต้องคืนทรัพย์สินอันเกิดจากโมฆะกรรมให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลามิควรได้มาใช้บังคับ ดังนั้น จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้กู้ที่เป็นต้นเหตุให้โจทก์จ่ายเงินตามสัญญากู้เงิน จึงต้องรับผิดชอบคืนเงินที่โจทก์จ่ายให้แก่กิตติศักดิ์และชำระหนี้ให้จำเลยที่ 3 ไปแทนนายกิตติศักดิ์ให้แก่โจทก์ทั้งหมด โดยนายกิตติศักดิ์ซึ่งเป็นผู้ได้รับเงินที่โจทก์ชำระหนี้ส่วนหนึ่งไปเป็นค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่ขายให้แก่จำเลยที่ 1 และได้รับประโยชน์โดยตรงจากการที่จำเลยที่ 3 ได้รับชำระหนี้และไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้ต้องร่วมรับผิดชอบในการคืนเงินดังกล่าวให้แก่โจทก์ด้วย โดยจำเลยที่ 2 ในฐานะทายาทโดยธรรมของนายกิตติศักดิ์ต้องเข้าร่วมรับผิดชอบโจทก์แทนนายกิตติศักดิ์ เพียงไม่เกินทรัพย์สินมรดกของนายกิตติศักดิ์ที่จำเลยที่ 2 ได้รับสำหรับจำเลยที่ 3 แม้จะมีส่วนได้รับเงินจากโจทก์แต่ก็เป็นการได้รับเงินที่จ่ายเพื่อชำระหนี้ให้แก่จำเลยที่ 3 แทนนายกิตติศักดิ์ตามความประสงค์ของจำเลยที่ 1 ผู้กู้ไม่ใช่นิติกรรมที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้กระทำขึ้น จึงไม่ตกเป็นโมฆะ ทั้งเป็นการที่จำเลยที่ 3 ได้รับชำระหนี้ที่มีอยู่จริงไว้โดยสุจริต และได้ทำการไถ่ถอนการจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้นายกิตติศักดิ์ไปแล้ว จำเลยที่ 3 จึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบเงินที่ได้รับไปแก่โจทก์ หนี้ที่จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบดังกล่าวเป็นหนี้เงิน และเมื่อไม่ปรากฏว่า โจทก์มีการทวงถามให้จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ชำระคืนเงินดังกล่าวก่อนโจทก์จะฟ้องคดี จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยในเงินที่ต้องคืนแก่โจทก์ดังกล่าวในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 204 วรรคแรก ประกอบมาตรา 224 วรรคแรก และเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยฎีกาข้ออื่นของโจทก์ต่อไป อนึ่ง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 วินิจฉัยว่า ในชั้นอุทธรณ์เป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ แต่โจทก์เสีย

ค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ที่ศาลชั้นต้นพิพากษา เป็นการไม่ถูกต้องนั้น เห็นว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องในส่วนจำเลยที่ 2 และที่ 3 เมื่อโจทก์อุทธรณ์ขอให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 รับผิดชอบฟ้องโจทก์ จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิจารณาให้คืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ส่วนที่เกิน 200 บาท แก่โจทก์ จึงไม่ชอบ ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้อง พิจารณาแก้เป็นว่า ให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันคืนเงิน 6,380,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ในต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ โดยให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบไม่เกินกว่าทรัพย์มรดกของนายกิตติศักดิ์ ที่จำเลยที่ 2 ได้รับ ไม่คืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ส่วนที่เกิน 200 บาท แก่โจทก์ ให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความรวม 30,000 บาท ค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 3 ทั้งสามศาลให้เป็นพับ ค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

องค์คณะ

สรศักดิ์ จันเกษม · นิพนธ์ ช่วยสกุล · ยงยุทธ แสงรุ่งเรือง

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/699/2562>